

Bibliotheca

4 DEC 1952

F 20

3
e
47

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

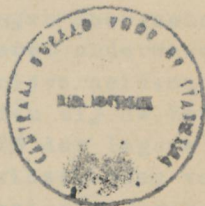
**Onderwijs in lichaamsoefeningen
bij het lager onderwijs en
voortgezet onderwijs
1951/'52**

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V.
UTRECHT, 1952

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

**Onderwijs in lichaamsoefeningen
bij het lager onderwijs en
voortgezet onderwijs
1951/'52**

UITGEVERSMATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V.
UTRECHT, 1952

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN

Het overnemen van gegevens is toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en de Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Rembrandtkade 35, Utrecht, (postrekening no 57071). Prijs f. 0,75.

I N L E I D I N G

Deze publicatie beoogt een beeld te geven van de mate, waarin bij het lager en een aantal takken van voortgezet onderwijs onderwijs werd gegeven in lichaamsoefeningen en zwemmen gedurende het schooljaar 1951/'52. Bovendien bevat zij gegevens over vakonderwijzers en -leraren in lichaamsoefeningen.

Tabel 1 geeft een samenvattend overzicht van het aantal scholen, waaraan onderwijs in lichaamsoefeningen en zwemmen werd gegeven, benevens van het aantal leerlingen dat dit ontvangt. Hoewel aan bijna alle lagere scholen, scholen voor u.l.o. en scholen voor buitengewoon lager onderwijs het bedoelde leervak wordt onderwezen, gebruikte slechts 56% der lagere scholen, 86% der scholen voor u.l.o. en 79% der scholen voor buitengewoon lager onderwijs een daartoe ingericht lokaal. De gevallen, waarin men gebruik maakte van een bij een andere school behorend lokaal, zijn in deze percentages begrepen. Doordat niet alle leerlingen aan dit onderwijs deelnemen - men denke aan hen die wegens lichamelijke afwijkingen vrijgesteld zijn van dit onderwijs - zijn de overeenkomstige percentages der leerlingen doorgaans lager dan die der scholen waar het vak wordt onderwezen.

Ten aanzien van het nijverheidsonderwijs was de situatie veel ongunstiger dan bij de bovengenoemde schoolsoorten. Slechts aan 67% der lagere technische dagscholen en 79% der nijverheidsscholen voor meisjes werd onderwijs in lichaamsoefeningen gegeven. Ook hier komt het nog al eens voor, dat men niet over een gymnastieklokaal beschikt.

Zwemonderwijs werd aan resp. 35%, 40% en 48% der lagere scholen, scholen voor u.l.o. en scholen voor b.l.o. onderwezen.

Hoewel van de kweekscholen voor onderwijzers en de scholen voor v.h.m.o. geen gegevens beschikbaar waren, kan men aannemen dat, waar het voor deze schooltypen een verplicht vak betreft, het onderwijs in lichaamsoefeningen steeds gegeven wordt.

Voor de omvangrijkste schoolsoorten is, voor zover dit mogelijk bleek in de tabellen 2 t/m 5 een uitsplitsing van de cijfers voorkomende in tabel 1 gegeven naar provincies, gemeenten met 100 000 en meer inwoners en richting der scholen.

Tabel 6 geeft in dezelfde onderscheiding de wekelijkse aantallen lessen in lichaamsoefeningen gegeven door vakonderwijzers en -leraren en de percentages, die deze lessen van het totaal der wekelijkse lessen uitmaken, weer. Bij het g.l.o., v.g.l.o. en u.l.o. zijn slechts de lessen in de berekening betrokken, die door vakonderwijzers werden gegeven. De door de klasse-onderwijzers gegeven lessen in lichaamsoefening bleven hier buiten aanmerking. Het onderwijssysteem bij het v.h.m.o. en het nijverheidsonderwijs brengt met zich, dat hier uitsluitend sprake is van vakleraren. Het totaal aantal wekelijkse lessen, dat als basis voor de berekening diende, was bij het v.h.m.o. en het nijverheidsonderwijs nauwkeurig bekend. Bij het g.l.o., v.g.l.o. en u.l.o. werd dit aantal benaderd door het gezamenlijk aantal hoofden en klasse-onderwijzers met 26 te vermenigvuldigen. Meer dan in de voorafgaande tabellen 2 t/m 5 komen hier t.a.v. de provincies, de grote gemeenten en de richtingen der scholen enkele sprekende verschillen naar voren. Zo wordt bij het lager en uitgebreid lager onderwijs in de grote steden het gymnastiekonderwijs meer dan in de kleinere gemeenten door vakonderwijzers gegeven. Het openbaar en ander (vnl. neutraal) bijzonder onderwijs heeft hier een voorsprong op het Prot.-Christelijk en het R.-Katholiek onderwijs. Het voor elk vak voorgeschreven aantal lessen bij het v.h.m.o. maakt, dat hier slechts geringe afwijkingen per gebied of richting voorkwamen. Opmerkelijk is, dat de situatie bij het u.l.o. meestal ongunstiger was dan bij het v.h.m.o. Bij het lager technisch dagnijverheidsonderwijs voor jongens en bij de middelbare nijverheidsscholen was zij veel ongunstiger.

Gegevens omtrent de vakonderwijzers en -leraren in lichaamsoefeningen zijn opgenomen in de tabellen 7 en 8.

Tabel 7 onderscheidt hen naar de akte of het diploma, waarmede het onderwijs werd gegeven; tabel 8 naar de leeftijd.

Van de 1 724 onderwijzers en leraren in lichaamsoefeningen bezaten 1 352 d.i. ruim 78% de middelbare akte voor dit vak. Bij het g.l.o. en v.g.l.o. was dit percentage nog hoger t.w. 82%.

Voor wat de leeftijd betreft was 42% jonger dan 35 jaar, 31% tussen de 35 en 45 jaar en 28% ouder. De onderwijzeressen en leraressen zijn doorgaans aanzienlijk jonger dan hun mannelijke collega's.

Tabel 1. Onderwijs in lichaamsoefeningen en zwemmen, per schoolsoort

Schoolsoort	Aantal scholen								Aantal leerlingen			
	To- taal	waarvan met						Totaal	waarvan onder- wijs in li- chaamscoefenin- gen ontvangen			
		onderwijs in lichaams- oefeningen		onderwijs in zwemmen		gebruik van een voor lich- oef. inge- richt lo- kaal						
		abs.	%	abs.	%	abs.	%		abs.	%		
Gewoon en voortgezet gewoon lager onderwijs	7 214	7 112	99	2 546	35	4 044	56	1 270 815	1 232 016	97		
Uitgebreid lager on- derwijs	948	911	96	383	40	818	86	132 493	126 647	96		
Buitengewoon lager onderwijs	298	288	97	142	48	234	79	35 322	32 881	93		
Lagere technische dagscholen voor jon- gens	192	128	67	.	.	.	.	.	.	.		
Middelbaar nijver- heidsonderwijs	28	14	50	8	29	12	43	9 989	3 569	36		
Kunstnijverh. onder- wijs	26	1	4	-	-	1	4	3 163	69	2		
Nautisch onderwijs..	65	26	40	28	43	21	32	5 901	2 497	42		
Nijverheidsscholen voor meisjes	344	273	79	98	28	224	65	68 929	46 670	68		
Scholen voor maat- schappelijk werk en winkelpersoneel	13	10	77	-	-	7	54	2 055	1 111	54		

Tabel 2. Aantal scholen voor g.l.o. en v.g.l.o., u.l.o., b.l.o., lagere technische dagscholen voor jongens en nijverheidsscholen voor meisjes, met onderwijs in lichaamsoefeningen, naar provincie, grote gemeente en richting

	G.l.o. en v.g.l.o.		U.l.o.		B.l.o.		Lagere technische dagscholen v. jongens		Nijverheids- scholen voor meisjes	
	abs.	% 1)	abs.	% 1)	abs.	% 1)	abs.	% 1)	abs.	% 1)
Groningen	431	99	59	94	11	100	6	67	15	75
Friesland	539	99	53	95	13	93	7	58	22	96
Drenthe	323	99	29	100	5	100	2	33	12	80
Overijssel ...	537	99	56	93	11	92	15	88	20	65
Gelderland ...	831	100	83	95	41	95	21	84	38	88
Utrecht	389	99	69	100	17	100	6	75	11	79
Noordholland..	992	97	148	99	53	96	22	81	35	88
Zuidholland ..	1 341	99	204	94	75	97	23	68	49	77
Zeeland	258	97	23	96	3	75	4	57	10	67
Noordbrabant..	881	98	114	95	38	100	16	53	39	80
Limburg	580	98	73	99	21	96	6	38	22	76
N.Oost.Polder.	10	91	-	-	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	314	100	57	100	27	100	11	92	12	100
Rotterdam	320	99	53	95	23	96	5	56	9	56
's Gravenhage.	222	99	51	98	23	100	6	86	9	90
Utrecht	97	100	27	100	6	100	2	50	3	100
Haarlem	70	100	11	100	7	100	-	-	3	100
Eindhoven	72	99	13	100	5	100	2	67	2	50
Groningen	65	100	11	100	5	100	2	100	4	80
Tilburg	48	92	10	100	4	100	1	50	1	33
Nijmegen	60	100	9	90	4	100	2	100	2	100
Enschede	59	100	8	100	4	100	2	100	1	50
Arnhem	53	100	7	100	7	100	1	100	2	100
Openbaar	2 362	98	259	98	99	99	10	67	12	86
Prot.-Christ.	1 980	99	275	94	59	100	9	69	38	75
R.-Katholiek..	2 633	99	345	96	109	96	26	58	100	79
Ander bijz. ...	137	99	32	100	21	81	83	70	123	81
Nederland	7 112	99	911	96	288	97	128	67	273	79

1) In % van het totaal aantal scholen.

Tabel 3. Aantal scholen voor g.l.o. en v.g.l.o., u.l.o., b.l.o. en nijverheidsscholen voor meisjes, waaraan onderwijs in zwemmen wordt gegeven, naar provincie, grote gemeente en richting

	G.l.o. en v.g.l.o.		U.l.o.		B.l.o.		Nijverheidsscholen voor meisjes	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Groningen	221	51	33	52	6	55	6	30
Friesland	117	22	15	27	8	57	5	22
Drenthe	108	33	20	69	2	40	6	40
Overijssel ...	195	36	21	35	6	50	7	23
Gelderland ...	341	41	46	53	25	58	17	40
Utrecht	160	41	30	43	9	53	1	7
Noordholland..	478	47	51	34	27	49	18	45
Zuidholland ..	629	46	106	49	46	60	27	42
Zeeland	26	10	9	38	-	-	3	20
Noordbrabant..	167	19	26	22	6	16	5	10
Limburg	104	18	26	35	7	32	3	10
N.Oost.Polder.	-	-	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	149	47	7	12	12	44	4	33
Rotterdam	108	33	14	25	10	42	3	19
's Gravenhage.	138	61	30	58	18	78	5	50
Utrecht	49	51	9	33	1	17	1	33
Haarlem	56	80	5	45	7	100	3	100
Eindhoven	70	96	2	15	2	40	1	25
Groningen	52	80	3	27	4	80	2	40
Tilburg	5	10	3	30	1	25	-	-
Nijmegen	40	67	1	10	2	50	-	-
Enschede	6	10	-	-	1	25	-	-
Arnhem	52	98	-	-	7	100	-	-
Openbaar	1 121	47	133	51	60	60	8	57
Prot.-Christ.	694	35	136	46	33	56	21	41
R.-Kath.	651	24	95	26	38	34	15	12
Ander bijz. ..	80	58	19	59	11	42	54	36
Nederland	2 546	35	383	40	142	48	98	28

Tabel 4. Aantal scholen voor g.l.o. en v.g.l.o., u.l.o., b.l.o. en nijverheidsscholen voor meisjes, dat een voor lichaamsoefeningen ingericht lokaal gebruikt, naar provincie, grote gemeente en richting

	G.l.o. en v.g.l.o.		U.l.o.		B.l.o.		Nijverheids- scholen voor meisjes	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Groningen	245	56	52	83	9	82	12	60
Friesland	276	51	49	88	9	64	19	83
Drenthe	82	25	27	93	5	100	11	73
Overijssel	222	41	44	73	8	67	14	45
Gelderland	429	51	77	89	31	72	29	67
Utrecht	287	73	68	99	16	94	9	64
Noordholland ..	816	80	144	97	49	89	33	83
Zuidholland ...	1 040	76	195	90	65	84	49	77
Zeeland	147	55	22	92	1	25	7	47
Noordbrabant...	297	33	90	75	26	68	27	55
Limburg	199	34	50	68	15	68	14	48
N.Oost.Polder..	4	36	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	311	99	57	100	27	100	11	92
Rotterdam	293	90	53	95	19	79	9	56
's Gravenhage..	219	97	51	98	23	100	9	90
Utrecht	94	97	26	96	6	100	3	100
Haarlem	70	100	11	100	7	100	3	100
Eindhoven	19	26	10	77	5	100	2	50
Groningen	64	98	11	100	5	100	4	80
Tilburg	27	52	10	100	2	50	1	33
Nijmegen	46	77	9	90	3	75	2	100
Enschede	33	56	5	63	2	50	1	50
Arnhem	52	98	7	100	4	57	2	100
Openbaar	1 515	63	250	95	93	93	11	79
Prot.-Christ. ..	1 074	53	254	86	44	75	29	57
R.-Katholiek ..	1 344	50	286	80	81	72	71	56
Ander bijz. ...	111	80	28	88	16	62	113	74
Nederland	4 044	56	818	86	234	79	224	65

Tabel 5. Aantal leerlingen g.l.o. en v.g.l.o., u.l.o., b.l.o. en nijverheidsscholen voor meisjes, dat lichaamsoefeningen ontvangt, naar provincie, grote gemeente en richting der opleiding

	G.l.o. en v.g.l.o.		U.l.o.		B.l.o.		Nijverheids- scholen voor meisjes	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Groningen	51 019	94	7 194	94	1 085	94	1 802	54
Friesland	57 959	97	6 681	94	1 304	95	3 156	85
Drenthe	37 673	98	3 201	99	338	63	1 522	59
Overijssel ...	86 631	98	8 623	95	1 083	87	2 773	59
Gelderland ...	140 569	98	12 065	94	3 972	93	5 966	80
Utrecht	71 994	98	8 081	99	1 729	99	2 451	83
Noordholland .	204 406	97	25 402	98	6 355	94	9 205	81
Zuidholland ..	264 233	95	30 602	93	8 752	90	10 172	61
Zeeland	30 531	97	2 436	96	359	87	1 204	70
Noordbrabant..	182 678	98	13 854	96	5 262	98	5 165	55
Limburg	102 828	98	8 508	98	2 642	95	3 254	67
N.Oost.Polder.	1 495	96	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	81 647	98	11 178	99	3 358	97	4 273	91
Rotterdam	67 018	95	8 641	92	2 491	83	2 507	46
's Gravenhage.	59 678	98	9 041	98	2 757	96	2 600	77
Utrecht	23 960	99	3 692	99	865	99	1 170	88
Haarlem	17 658	100	2 641	100	951	100	1 085	87
Eindhoven	20 059	99	2 289	99	538	100	836	57
Groningen	14 441	94	2 184	98	583	89	788	57
Tilburg	15 698	90	1 591	99	616	100	168	15
Nijmegen	15 265	99	1 581	83	584	92	731	97
Enschede	12 793	97	1 558	99	303	100	231	53
Arnhem	12 835	100	1 783	99	707	100	879	96
Openbaar	338 392	97	41 927	98	11 001	92	2 697	89
Prot.-Christ.	329 408	96	36 945	93	6 350	96	6 470	63
R.-Katholiek..	541 630	98	44 827	96	13 962	96	15 379	64
Ander bijz. ..	22 586	97	2 948	100	1 568	70	22 124	70
Nederland	1 232 016	97	126 647	96	32 881	93	46 670	68

Tabel 6. Aantal wekelijkse lessen in lichaamsoefeningen, gegeven door vakleerkrachten bij het g.l.o., v.g.l.o., u.l.o., v.h.m.o., lager en middelbaar dagelijkse onderwijs voor jongens, naar provincie, grote gemeente en richting

	G.l.o. en g.l.o. + v.g.l.o.		V.g.l.o.		U.l.o.		V.h.m.o.		Lagere technische dagscholen v. jongens		Middelbaar technische dagscholen v. jongens	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Groningen	526	1	68	9	664	8	506	7	99	3	-	-
Friesland	133	0	54	8	409	6	366	7	49	1	-	-
Drenthe	194	1	8	4	217	7	215	7	16	1	-	-
Overijssel ...	181	0	32	3	482	6	578	8	287	4	30	4
Gelderland ...	334	0	46	2	804	6	999	8	468	4	19	5
Utrecht	536	1	75	5	512	6	951	8	176	4	31	4
Noordholland..	6 022	4	209	4	1 849	7	2 504	8	524	3	37	2
Zuidholland ..	4 311	2	172	4	2 147	7	2 735	8	576	3	18	1
Zeeland	15	0	7	3	161	6	290	7	50	2	6	4
Noordbrabant..	131	0	11	0	680	5	1 002	7	272	2	15	1
Limburg	38	0	23	1	462	5	867	7	100	1	16	2
N.Oost.Polder.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	4 541	8	114	7	911	9	1 144	8	335	4	14	1
Rotterdam	1 057	2	34	4	578	6	767	8	144	2	18	1
's Gravenhage.	1 936	4	53	7	745	8	1 073	8	177	3	-	-
Utrecht	272	2	35	4	204	6	428	9	89	3	31	4
Haarlem	354	3	34	7	209	9	418	7	-	-	23	2
Eindhoven	84	1	-	-	114	5	259	7	49	2	4	1
Groningen	326	3	45	12	140	7	322	8	43	3	-	-
Tilburg	-	-	-	-	95	6	103	6	12	1	6	2
Nijmegen	48	0	-	-	89	5	247	7	87	5	-	-
Enschede	20	0	-	-	92	7	62	8	61	4	30	4
Arnhem	10	0	12	4	120	7	235	7	52	4	19	5
Openbaar	6 266	2	440	7	3 683	9	4 958	8	200	3	42	2
Prot.-Christ.	3 106	1	50	3	2 194	6	2 045	8	155	3	-	-
R.-Katholiek..	2 418	1	207	2	2 301	5	2 916	7	397	2	9	2
Ander bijz. ..	631	3	8	4	209	6	1 094	8	1 865	3	121	1
Nederland	12 421	1	705	3	8 387	6	11 013	8	2 617	3	172	1

Tabel 7. Vakleerkrachten lichaams oefeningen naar akte of diploma x)

Schoolsoort	Akte M.O.			Akte S			Akte, aant. j. of be- grepen in onderw. akte			Aant. gym- nastiek op een nijver- heidsonder- wijsakte			Anuer, onbekend of geen 6)			Totaal		
	Akte M.O.		Tot.	Akte S		Tot.	Akte, aant. j. of be- grepen in onderw. akte		Tot.	Aant. gym- nastiek op een nijver- heidsonder- wijsakte		Tot.	Anuer, onbekend of geen 6)		Tot.	Totaal		
	M.	V.		M.	V.		M.	V.		M.	V.		M.	V.		M.	V.	
G.l.o. en v.g.l.o.	498	153	651	31	11	42	41	23	64	-	-	-	20	19	39	590	206	796
U.l.o.	422	110	532	33	6	39	25	5	30	-	-	-	13	2	15	433	123	616
B.l.o.	40	9	49	1	-	1	-	-	-	-	-	-	21	4	25	62	13	75
Kweekscholen	76	16	92	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	78	17	95
Voorbereidend hoger en mid- delbaar onderwijs	316	146	462	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	318	146	464
Lager n.o. voor jongens 1) ..	95	1	96	2	-	2	23	-	23	-	-	-	40	-	40	160	1	161
Middelbaar n.o. voor jongens	17	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	17
Lager n.o. voor meisjes 3) ..	84	97	181	2	1	3	34	17	51	-	33	33	5	26	31	125	174	299
Middelbaar n.o. voor meisjes 4)	5	6	11	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	3	4	6	10	16
Nautisch onderwijs 5)	21	-	21	-	-	-	1	-	1	-	-	-	7	-	7	29	-	29
Kunstnijverheidsonderwijs ...	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Scholen voor maatsch.werk ...	2	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6
Scholen voor winkelpersoneel.	2	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Totaal (zonder dubbeltellin- gen)	978	374	1 352	45	19	64	87	40	127	-	33	33	101	47	148	1 211	513	1 724

x) Leerkrachten met 2 of meer bevoegdheden zijn opgenomen bij hun hoogste bevoegdheid.

1) W.o. dagambachts- en dagvakscholen voor jongens, dagscholen voor de nijverheid, dagscholen voor u.l.n.o., cursussen voor u.l.n.o. en v.m.t.o.

2) W.o. middelbaar technische scholen en overige scholen voor middelbaar nijverheidsonderwijs.

3) W.o. de lagere en uitgebreid lagere opleidingen aan de nijverheidsscholen voor meisjes.

4) W.o. de middelbare opleidingen aan de nijverheidsscholen voor meisjes.

5) W.o. de opl. voor de zeevaart, scheepswerktuigkundigen, vliegtuigwerktuigkundigen, zeevisserij en bin-
nevaart.

6) W.o. 11 diploma spelleider lichaamsoefeningen.

Tabel 8. Vakleerkrachten lichaams oefeningen naar leeftijd

Schoolsoort	Totaal		waarvan																							
			jonger dan 25 jaar			25 - < 35 jaar			35 - < 45 jaar			45 - < 55 jaar			55 - < 60 jaar			60 - < 65 jaar			65 jaar en ouder					
	M.	V.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.	M.	V.	Tot.			
	abs.	abs.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%			
G.l.o. en v.g.l.o.	590	206	796	4	31	11	30	33	31	38	19	33	19	13	18	4	2	4	4	1	3	1	-	1		
U.l.o.	493	123	616	3	27	8	30	29	30	38	23	35	19	20	19	6	-	5	3	-	3	0	1	0		
B.l.o.	62	13	75	5	15	7	31	38	32	32	8	28	15	38	19	13	-	11	3	-	3	2	-	1		
Kweekscholen	78	17	95	1	18	4	22	12	20	29	12	26	28	35	29	8	24	11	9	-	7	3	-	2		
Voorbereidend hoger en mid- delbaar onderwijs	318	146	464	1	14	5	20	36	25	36	25	33	24	17	22	8	4	7	10	3	8	1	-	1		
Lager n.o. voor jongens 1) ..	160	1	161	4	-	4	41	-	40	36	100	37	11	-	11	6	-	6	1	-	1	1	-	1		
Midd. n.o. voor jongens 2) ..	17	-	17	-	-	-	18	-	18	59	-	59	24	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Lager n.o. voor meisjes 3) ..	125	174	299	10	43	29	31	41	37	41	9	22	12	7	9	2	-	1	2	-	1	1	-	0		
Midd. n.o. voor meisjes 4) ..	6	10	16	-	20	13	67	50	56	33	20	25	-	10	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Nautisch onderwijs 5)	29	-	29	-	-	-	24	-	24	45	-	45	21	-	21	10	-	10	-	-	-	-	-	-		
Kunstnijverheidsonderwijs ...	2	1	3	-	-	-	-	-	-	50	100	67	-	-	50	-	33	-	-	-	-	-	-	-		
Scholen voor maatsch.werk ...	2	4	6	-	-	-	75	50	100	-	33	-	33	-	25	17	-	-	-	-	-	-	-	-		
Scholen voor winkelpersoneel.	2	2	4	-	-	-	50	25	50	50	50	50	-	-	50	-	25	-	25	-	-	-	-	-		
Totaal (zonder dubbelteell.)..	1 211	513	1 724	4	27	11	29	35	31	36	20	31	20	13	18	7	3	5	4	2	4	1	0	1		

1) W.o. dagbacht- en dagvakscholen voor jongens, dagscholen voor de nijverheid, dagscholen voor u.l.m.o., cursussen voor u.l.n.o.

2) W.o. middelbaar technische scholen en overige scholen voor middelbaar nijverheidsonderwijs.

3) W.o. de lagere en uitgebreid lagere opleidingen aan de nijverheidsscholen voor meisjes.

4) W.o. de middelbare opleidingen aan de nijverheidsscholen voor meisjes.

5) W.o. de opleidingen voor de zeevaart, scheepswerktuigkundigen, vliegtuigwerktuigkundigen, zeerisserij en binnenvaart.

THE NETHERLANDS
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS

**Gymnastics at primary and
secondary schools
1951/52**

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V.
UTRECHT, 1952